

# Föreskrifter och allmänna råd (2022:44) om smittförebyggande åtgärder i vissa SoL och LSS- verksamheter

Anna Giertz

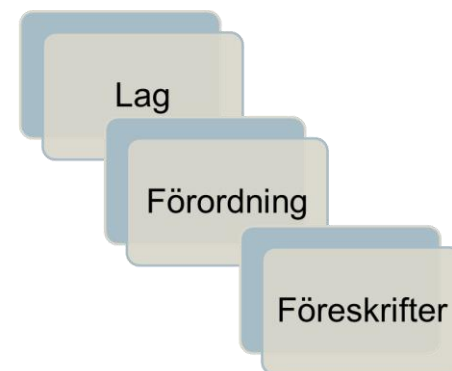
Rättsavdelningen, enheten för socialjuridik

2024-11-22



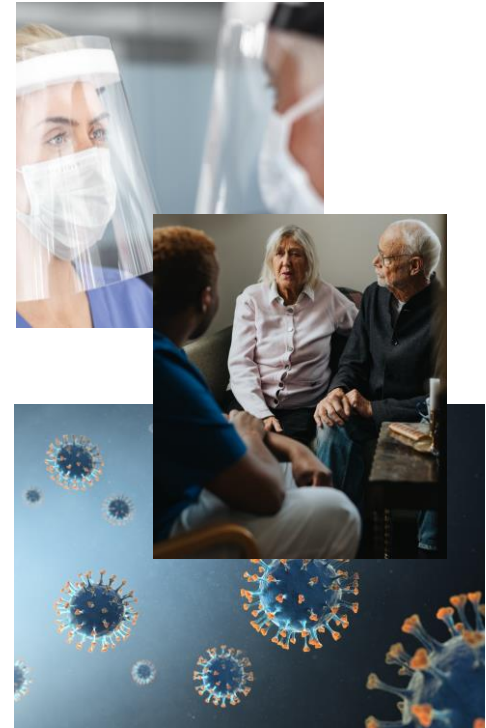
# Vad har föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen för status?

- ✓ En del av kunskapsstyrningen – det starkaste styrmedlet.
- ✓ Socialstyrelsen har bemyndigande från riksdagen via regeringen att meddela vissa typer föreskrifter för hälso- och sjukvården och socialtjänsten.
- ✓ Föreskrifter är bindande – lika starkt som en lagregel.
- ✓ Allmänna råd är starka rekommendationer som ger vägledning om hur syftet med andra regler kan uppnås. Man bör följa de allmänna råden, om man inte kan uppfylla kraven/syftet med bestämmelserna på något annat sätt.



# Bakgrund

- ✓ Pandemin visade på en rad brister och behov när det gäller äldreomsorgen – t.ex. behovet av en mer ändamålsenlig och tydlig styrning av smittskydd och vårdhygien.
- ✓ Reglerna har utarbetats utifrån bl.a. rapporter, dialoger med berörda aktörer, IVO:s tillsyn, statistik.
- ✓ Målet var ett regelverk som kan lägga en grund för ett bättre smittförebyggande arbetet i berörda verksamheter utifrån kravet på god kvalitet i SoL och LSS.
- ✓ Reglerna började gälla den 1 november 2022 – består av 7 §§ - HSLF-FS 2022:44



# Vilka krav ställs i föreskrifterna om smittförebyggande åtgärder i vissa SoL och LSS verksamheter 2022:44?

- Krav på att den som bedriver verksamheten ska fastställa **rutiner** för hur smitta och smittspridning ska förebyggas och förhindras i verksamheten.
- Krav på att den som bedriver verksamheten ska göra en **riskanalys** för att förebygga och förhindra smitta och smittspridning i verksamheten.
- Krav på att **utbilda personalen** i basala hygienrutiner (SOSFS 2015:10) och i verksamhetens rutiner.
- Krav på **fortbildning** för att upprätthålla och uppdatera kunskaperna.

# Vilka verksamheter ska tillämpa föreskrifterna 2022:44?



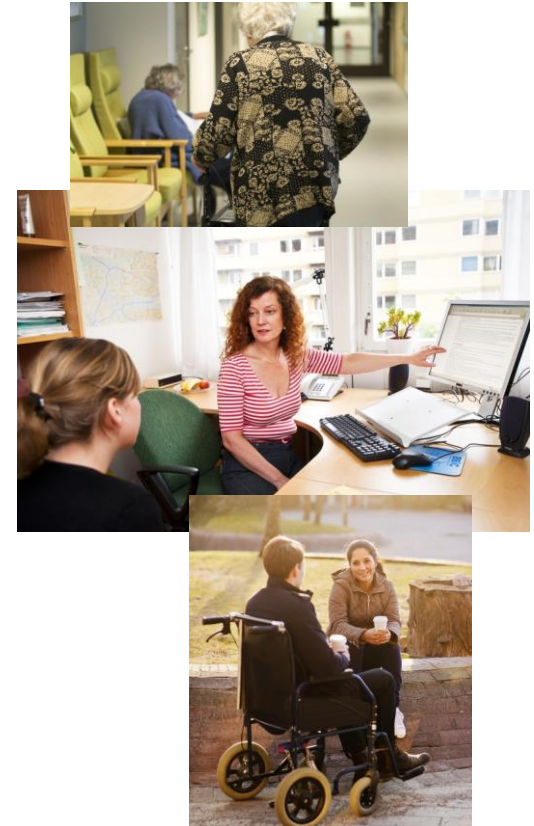
- ✓ Hemtjänst i ordinärt boenden (SoL)
- ✓ Särskilda boenden för äldre (SoL)
- ✓ Bostad med särskild service för vuxna (SoL)
- ✓ Bostad med särskild service för barn eller ungdomar (LSS)
- ✓ Bostad med särskild service för vuxna (LSS)

SoL – socialtjänstlagen, LSS – lag om stöd och service till vissa funktionshindrade

# ✓ Genomför riskanalyser

Krav på att den som bedriver hemtjänst, LSS-bostad m.m. ska göra en riskanalys för att förebygga och förhindra smitta och smittspridning i verksamheten.

Ta reda på vilka risker för smitta och smittspridning som finns i verksamheten, och vilka åtgärder som behöver vidtas för att förhindra detta. Utgör bl.a. ett underlag för vilka rutiner som behöver finnas.



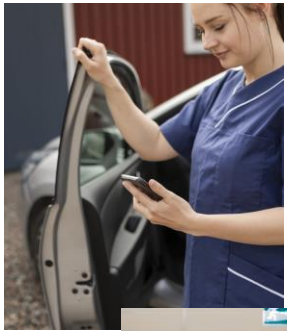
# ✓ Säkerställ att det finns rutiner för det smittförebyggande arbetet

Föreskrifterna ställer krav på att den som bedriver hemtjänst, särskilt boende m.m. ska fastställa rutiner för hur smitta och smittspridning ska förebyggas och förhindras i verksamheten.

T.ex. hur smitta och smittspridning kan förebyggas och förhindras till vardags och vid utbrott av smittsam sjukdom, vem som ansvarar för olika åtgärder, information till brukare och anhöriga m.m.



# ✓ Utbilda personalen i basal hygien och verksamhetens rutiner



Krav på att utbilda personalen i basala hygienrutiner (SOSFS 2015:10) och i verksamhetens egna smittförebyggande rutiner.

Krav på fortbildning för att upprätthålla och uppdatera kunskaperna.



T.ex. bör bl.a. omfatta – grundläggande kunskaper om smittvägar och hur dessa kan brytas, vilka risker för smittspridning som finns, vilka rutiner som finns för att förebygga och förhindra smitta och smittspridning, praktiska moment som gäller t.ex. basal hygien.



**6 §** Den som bedriver verksamheten ska erbjuda personalen som genomför insatserna utbildning i

- att förebygga och förhindra smitta och smittspridning i verksamheten, och
- basal hygien med utgångspunkt från Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2015:10) om basal hygien i vård och omsorg.

Syftet med utbildningen ska vara att personalen ska kunna omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet.

### ***Allmänna råd***

Utbildningen bör bl.a. omfatta

- grundläggande kunskaper om smittvägar och hur dessa kan brytas,
- vilka risker för smittspridning som finns i verksamheten,
- vilka rutiner som finns i verksamheten för att förebygga och förhindra smitta och smittspridning, och
- praktiska moment som gäller t.ex. basal hygien.

För att öka förståelsen för riskerna i verksamheten bör utbildningen även ge utrymme för reflektion. Utbildningen bör vara anpassad till att personalen arbetar i den enskildes hem.

# Läs mer här

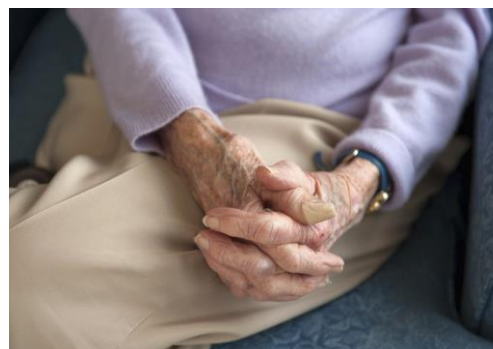
## 2022:44 Föreskrifter och allmänna råd om smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SoL och LSS

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2022-6-8005.pdf>

## Informationsblad om föreskriften

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/meddelandeblad/2022-6-8060.pdf>

## Vårdhygien - Socialstyrelsen



# Vägledning för vårdhygieniskt arbete

framtagen av NAG Vårdhygien

[Vårdhygien | Kunskapsstyrning vård | SKR](#)  
[\(kunskapsstyrningvard.se\)](https://kunskapsstyrningvard.se)

**Nationellt system  
för kunskapsstyrning  
Hälso- och sjukvård**

---

**SVERIGES REGIONER | SAMVERKAN**

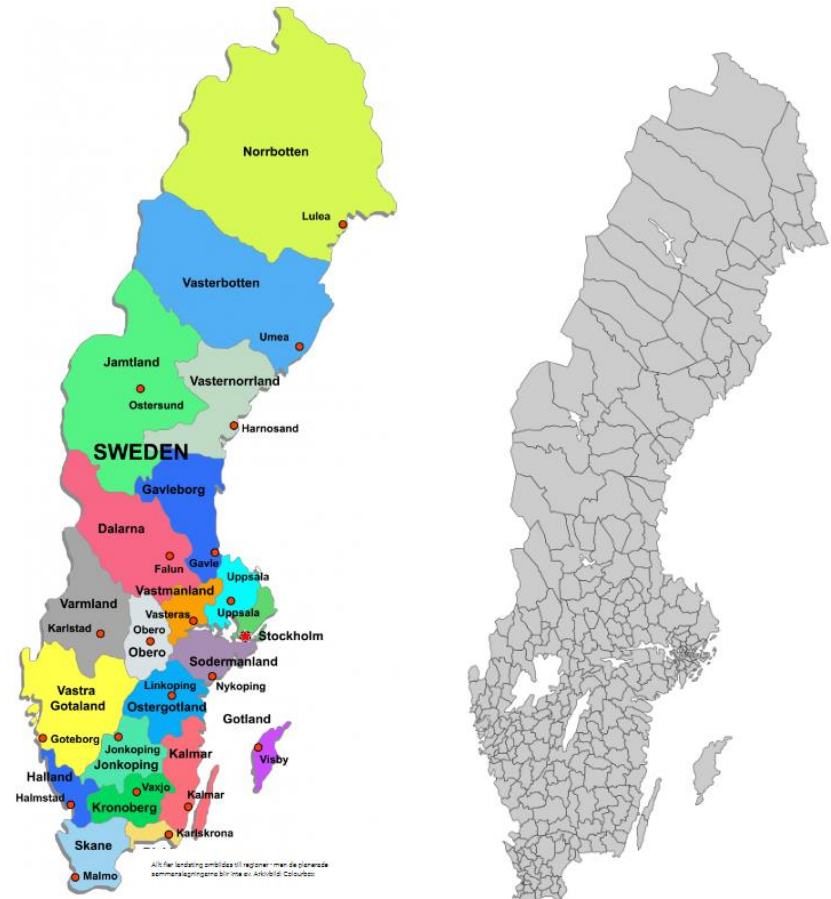
# Hälso- och sjukvård bedrivs av både regioner och kommuner

## Vägledning för vårdhygieniskt arbete

Vägledningen visar hur svensk vård och omsorg kan uppfylla de krav som berör det vårdhygieniska området i de befintliga författningar som rör hälso- och sjukvården och i delar även omsorgen.

Vägledningen är utarbetad av nationell arbetsgrupp vårdhygien på uppdrag av nationell samverkansgrupp patientsäkerhet. Dokumentet har genomgått remisshantering enligt rutin inom nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård.

Nationellt system  
för kunskapsstyrning  
Hälso- och sjukvård  
SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN



Nationellt system  
för kunskapsstyrning  
Hälso- och sjukvård

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

# Vem har ansvar för vårdhygieniskt arbete?

## Hälso- och sjukvårdslagen

### 5 kap. Verksamheten

#### Allmänt

1 § Hälsa- och sjukvårdsverksamhet ska bedrivas så att kraven på en god vård uppfylls. Det innebär att vården särskilt ska:

1. vara av god kvalitet med **en god hygienisk standard**

2 § Där det bedrivs hälsa- och sjukvårdsverksamhet ska det finnas den personal, de lokaler och den utrustning som behövs för att god vård ska kunna ges.

## Vad är ”god hygienisk standard”? – enligt Socialstyrelsen

”En god hygienisk standard berör alla som arbetar och vistas inom vård, tandvård och omsorgsverksamhet. Det gäller både vård- och omsorgstagare, personal, närstående och besökare.

Lokaler, utrustning och hela verksamheten ska utformas så att risken för infektioner och smittspridning minimeras.

Hälso- och sjukvårdslagen och tandvårdslagen ställer krav på att vården ska vara av god hygienisk standard. Det omfattar bland annat:

- Vårdens organisation och planering
- Vårdhygienisk kompetens
- Vårdlokaler
- Utrustning i vården”

[Vårdhygien - Socialstyrelsen](#)

Nationellt system  
för kunskapsstyrning  
Hälso- och sjukvård

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

# Åtta områden som leder vägen framåt i vårdhygieniskt arbete

God hygienisk standard

## Vägledning för vårdhygieniskt arbete

Vägledningen visar hur svensk vård och omsorg kan uppfylla de krav som berör det vårdhygieniska området i de befintliga författningar som rör hälso- och sjukvården och i delar även omsorgen.

Vägledningen är utarbetad av nationell arbetsgrupp vårdhygien på uppdrag av nationell samverkansgrupp patientsäkerhet. Dokumentet har genomgått remisshantering enligt rutin inom nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård.

# Mål

Målet för vägledningen är att bästa kunskap om vårdhygien finns tillgänglig och används i varje möte med patient och brukare, så att varje person vid varje kontakt med vård och omsorg möter en verksamhet med en god hygienisk standard där risker för smittspridning och vårdrelaterade infektioner har minimerats.



## Vägledning för vårdhygieniskt arbete

Vägledningen visar hur svensk vård och omsorg kan uppfylla de krav som berör det vårdhygieniska området i de befintliga författningar som rör hälso- och sjukvården och i delar även omsorgen.

Vägledningen är utarbetad av nationell arbetsgrupp vårdhygien på uppdrag av nationell samverkansgrupp patientsäkerhet. Dokumentet har genomgått remisshantering enligt rutin inom nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård.

Nationellt system  
för kunskapsstyrning  
Hälso- och sjukvård

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

## Aktiviteter

- 8 områden

## Aktörer

- 4 nivåer

Nationellt system  
för kunskapsstyrning  
Hälso- och sjukvård

SVERIGES REGIONER I SAMVERKAN

# Aktiviteter - 8 områden

1. Handlingsplan för att förebygga VRI och smittspridning
2. Evidensbaserade styrande och stödjande dokument
3. Utbildning och träning
4. Övervakning och registrering av VRI
5. Multimodalt arbetssätt för implementering och systematiskt förbättringsarbete
6. Systematiskt kvalitetsarbete – mätning och uppföljning av strukturer och processer
7. Bemanning, arbetsbelastning och beläggningsgrad
8. Lokaler och utrustning

# Aktörer – ansvar och roller

Utgår från Socialstyrelsens beskrivning av ansvar och roller:

- Regioner och kommuner ansvarar för att erbjuda en god vård
- Vårdgivaren har ett organisatoriskt ansvar
- Verksamhetschefen har det övergripande ansvaret för en verksamhet

## Styrning och arbetsfördelning - Socialstyrelsen

Som har placerats in i Kunskapsstyrningens fyra nivåer:

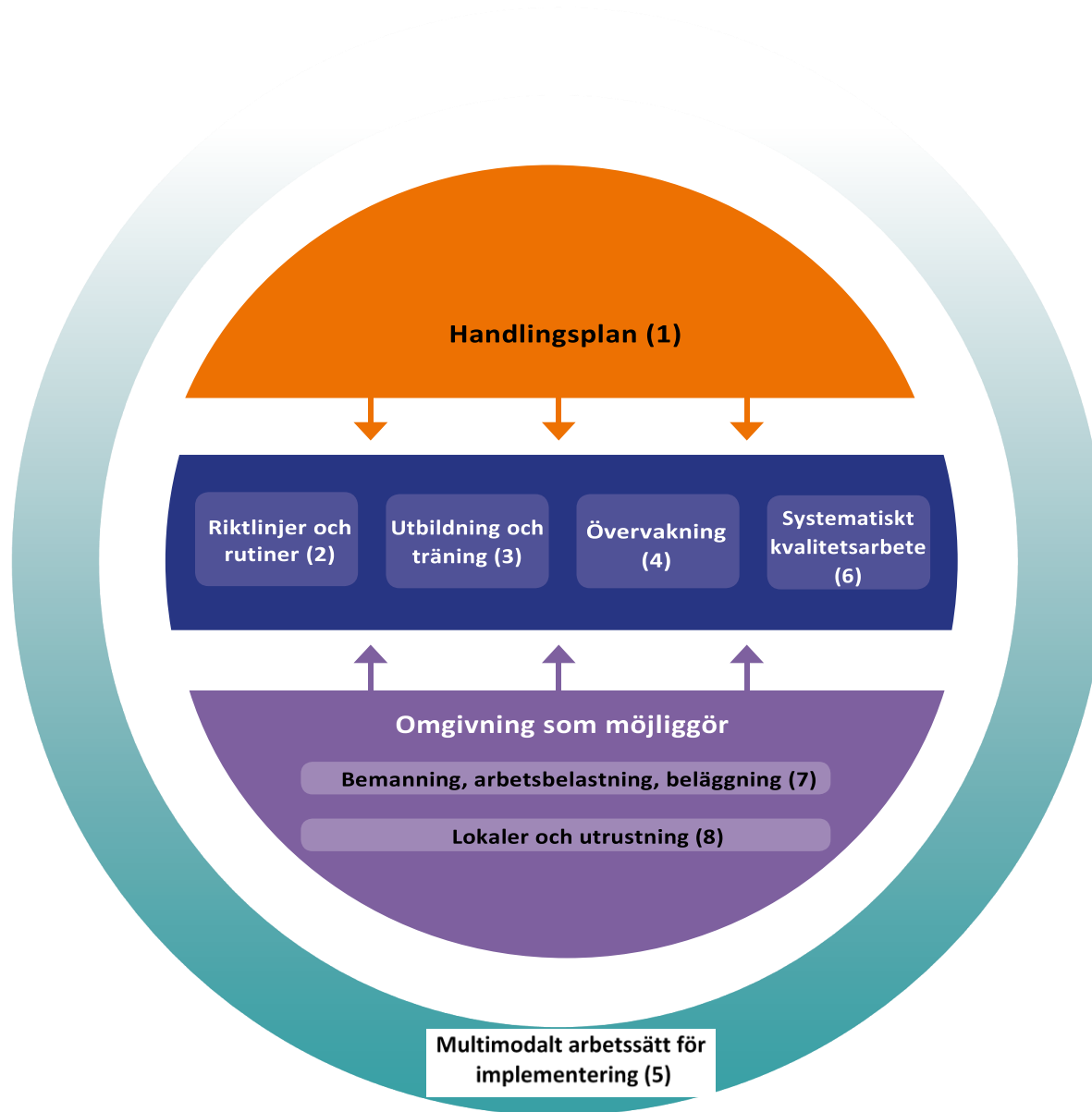
- Makronivå: Huvudman,
- Mesonivå: Vårdgivare, Verksamhetschef
- Mikronivå: Medarbetare och chef på enhetsnivå
- Individnivå: Patient, brukare och dess närstående

# Nivåer – var är jag?

## Alla åtta områden har aktiviteter för:

- Huvudman - makro
- Vårdgivare } - meso
- Verksamhetschef }
- Chef på vårdenhetsnivå } - mikro
- Medarbetare }

**Läs i första hand om aktiviteter utifrån din roll/funktion**



# Checklistor

- För varje område 1 – 8
  - På nivåerna makro (huvudman) och meso (vårdgivare och verksamhetschef)
- Checklistorna är verktyg för egenkontroll

# Kunskapsstöd vårdhygien

Här hittar du samlade kunskapsstöd för vårdhygien, som kan användas inom vård och omsorg i alla kommuner och regioner.

## Kunskapsstöd framtagna inom nationellt system för kunskapsstyrning

[🔗 Vårdhygieniskt arbete, vägledning](#)

[🔗 Desinfektion i vården, vägledning](#)

## Övriga kunskapsstöd för vårdhygien

# Göteborgs Stads arbete med en god vårdhygienisk standard

Teres Moeschlin, huvudsamordnare i hygien i Göteborgs Stad



# Göteborg Stads arbete med en god vårdhygienisk standard



## Övergripande mål:

*Att de vi är till för ska möta verksamheter med en god **vårdhygienisk standard** som förhindrar smittspridning och förebygger vårdrelaterade infektioner.*

Startade som ett projekt vilket har övergått till ett långsiktigt förbättringsarbete.

# Involverade förvaltningar och avdelningar

## Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen (ÄVO)

- Kommunal hälso- och sjukvård (ca 8 200 patienter / 840 medarbetare)
- Hemtjänst (ca 6415 omsorgstagare / 2280 medarbetare, varav 102 chefer)
- Vård- och omsorgsboende (44 st VOB med korttid/avlösning / ca 3600 medarbetare, varav 120 chefer)
- Service (lokalvården)

## Förvaltningen för funktionsstöd (FFS)

- Bostad med särskild service (Bmss) (1400 antal boende / ca 3000 medarbetare)
- Daglig verksamhet (1935 antal besökare / ca 600 medarbetare)
- Boendestöd (ska involveras 2025)
- Personlig assistans (ca 375 st medarbetare)

## Socialförvaltning Sydväst (SFSV)

- Boenden för äldre med funktionsnedsättning, missbruks- och/eller psykosocial problematik (**2 st**)  
(165 antal boende boende / ca 100 medarbetare)

## **Framgångsfaktorer som ligger till grund för arbetet med en god vårdhygienisk standard**

1. Skapa resurser (Bygg upp)
2. Praktisk och målinriktad träning i korrekt arbetssätt (Lär ut)
3. Mätning och återkoppling (Utvärdera effekten)
4. Påminnelser och kampanjer (Sälj in budskapet)
5. Fokuserad, pådrivande ledning och en aktiv patientsäkerhetskultur (Organisationskultur)

Källa: Vägledning för vårdhygieniskt arbete

# 1. Skapa resurser (Bygg upp)

- **En hemsida har skapats på Göteborgs Stads digitala nav (startsida) som fungerar som en handlingsplan, se PP bild nr: 6**
- **För att driva förbättringsarbete har resurspersoner utsetts med tydliga uppdragsbeskrivningar så som:**
  - Huvudsamordnare i hygien (en person som arbetar förvaltningsövergripande med bakgrund som MAS)
  - Samordnare i hygien (en person per avdelning inom ÄVO till skillnad från FFS och SFSV som utsett en person per förvaltning)
  - Kontaktchefer i hygien (flertal per avdelning och verksamhet, utifrån stadsområde)
  - Medarbetare med fördjupat uppdrag i hygien (antal bedöms av enhetschef)
- **Hur hygienarbetet är organiserat, se PP bild nr: 7 som innefattar en tydlig ansvarsfördelning**

# Sida om hygien på digitala navet

🌐 Digitala navet

Start / Kärnverksamheter / Vård, omsorg och stöd / Vårdhygien

🔖 Spara sida som genväg    🔄 Kopie

## Vårdhygien

✎ Redigera ordning

Här hittar du information om stadens handlingsplan för att upprätthålla en god vårdhygienisk standard, utifrån vägledning för vårdhygieniskt arbete av Sveriges regioner i samverkan, Nationell arbetsgrupp vårdhygien.

### Kunskapsstöd i hygien

Rutiner, filmer och grafiskt material i hygien. Här kan du även läsa om lärdomar från händelser samt fokusmånad i hygien.

### Hygien i lokaler och utrustning

Om hygien kopplat till utrustning samt vårdlokaler.

### Mäta och följa upp hygien

Hur hygien ska mätas och följas upp.

### Organisering av hygienarbetet

Stadens arbete med hygien är organiserat med en ansvarsfördelning, vem du ska vända dig till vid frågor samt information om projektet hygien.

### Uppdrag, utbildning och nätverk i hygien

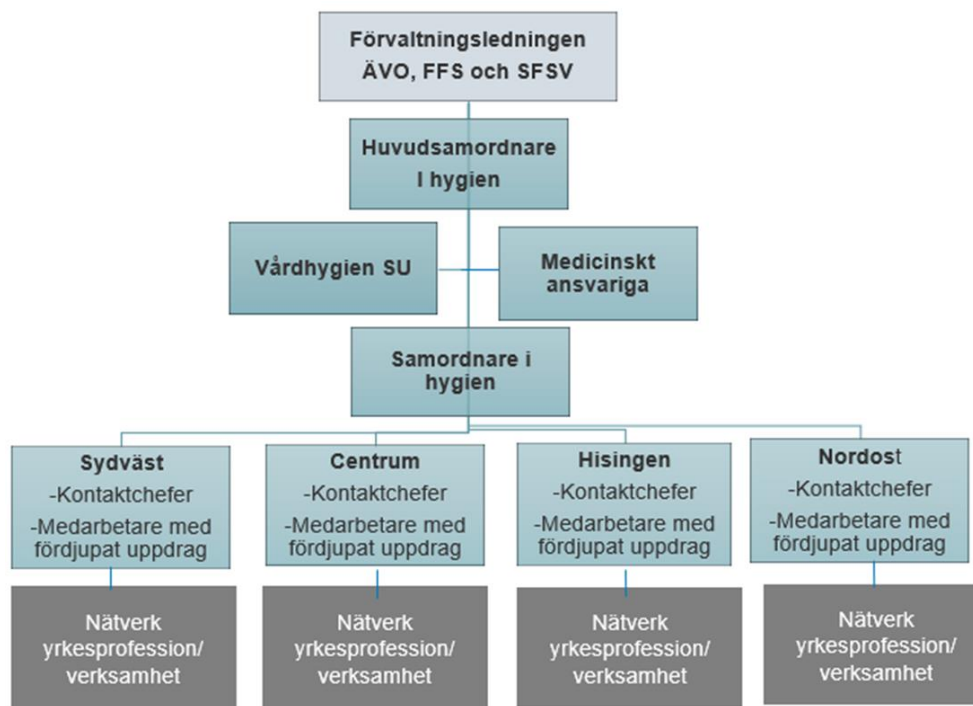
Om fördjupade uppdrag, utbildningar och nätverk i hygien.

### Egenska hygienarbetet i samverkan

Göteborgs Stads arbete med digitala hjälpmedel i samverkan med Västra Götalandsregionen syftar till en god hälsa och en jämlik vård och omsorg. Rubrik Text

[Digitala navet | Vård, omsorg och stöd - Vårdhygien \(sharepoint.com\)](#)

# Hur hygienarbetet är organiserat



## 2. Praktisk och målinriktad träning (Lär ut)

- Staden har en **anvisning** för att tydliggöra hur den vårdhygieniska kompetensen ska **säkerställas**.
- **Fysiska utbildningar i hygien** har prioriterats för nya *medarbetare med fördjupade uppdrag i hygien* (fd. hygienombud) samt *nyanställda enhetschefer och verksamhetschefer* i syfte att underlätta dialog samt möjliggöra praktisk träning.
- Utöver att utbilda medarbetare håller huvudsamordnare i hygien samt MAS/MAR i **digitala utbildningar** för befintliga verksamhetschefer och enhetschefer.
- **Vidareutbildning** av *medarbetare med fördjupat uppdrag i hygien* (fd. hygienombud) sker på nätverksträffarna.

Fokus på utbildningarna är att:  
**Göra rätt vid rätt tillfälle**

### 3. Mätning och återkoppling (Utvärdera effekten)

Projekt Hygien har tagit fram en rutin för att klargöra och säkerställa hur hygienområdet kommer att mätas, följas upp och återkopplas för att möta de krav och mål som följer av gällande lagar och föreskrifter.

#### Övergripande mål:

*Att de vi är till för ska möta verksamheter med en god **vårdhygienisk standard** som förhindrar smittspridning och förebygger vårdrelaterade infektioner.*

**Delmål 1:** 100 % följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler.

**Hur:** Med hjälp av observationer och självskattning som utförs en gång per år

**Delmål 2:** Enhetschef ska årligen ha genomfört en vårdhygienisk egenkontroll

**Hur:** Med hjälp av en vårdhygienisk egenkontroll vilken kan förändras årsvis utifrån identifierade fokusområden.

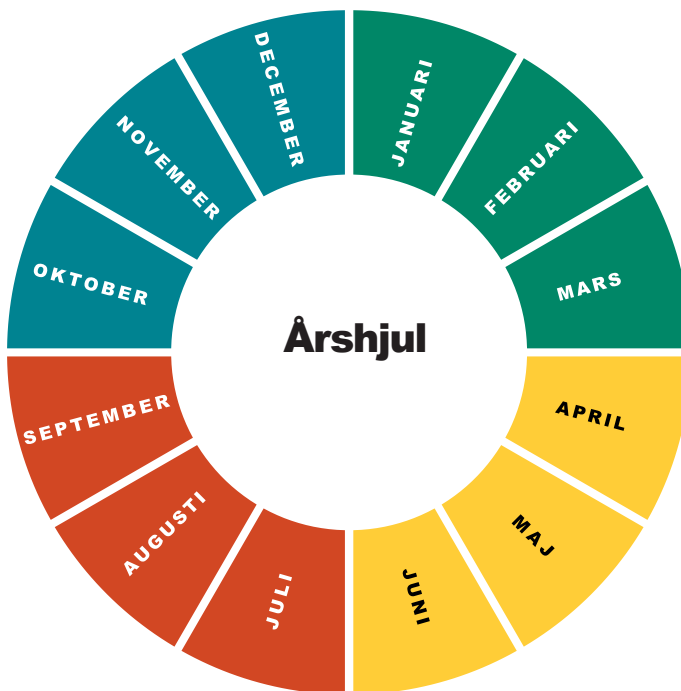
Nytt för 2024 är att resultatet av mätningarna aggregeras uppåt från enhetsnivå till verksamhet- och avdelningsnivå



## Arbetet med fokusmånad, mätningar och nätverk

### November

Nätverk för "medarbetare med fördjupade uppdrag i hygien"



### Mars/april/maj

Nätverk för "medarbetare med fördjupade uppdrag i hygien"

### September

FOKUSMÅNAD +

- a. Mätningar av följsamhet hygien genom självskattnig och observationer
- a. Vårdhygienisk egenkontroll

## **Förbättringsområden (fokusområden) som prioriterats under 2024**

### **AVO:**

- Hemtjänst och AT/FT i kommunal HS - Packa ryggsäck utifrån basala hygienrutiner
- SSK i kommunal HS - Diskdesinfektor
- Vård- och omsorgsboende – Spoldesinfektor

### **FFS:**

- Daglig verksamhet och personlig assistans - Basala hygienrutiner
- Bmss och Korttid- Hantera tvätt

### **SFSV:**

- Kallebäck och Bergsjöhöjd - Hantera tvätt

## 4. Påminnelser och kampanjer (Sälj in budskapet)

- **Fokusmånad i hygien**, en gång per år med syfte att öka medvetenheten och kunskapen kring hygien.
- **Hemsidan uppdateras regelbundet** med nyheter, frågestunder, lärdomar från verksamheterna samt egna producerade filmer och grafiskt material.
- **Frågestunder** anordnas vid behov

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen  
Förvaltningen för funktionsstöd  
Socialförvaltningen Sydväst

Göteborgs  
Stad

### Du ska använda handsprit:



- » Före och efter handskar
- » Före och efter kontakt med de vi är till för
- » Före arbete med rent material och ren utrustning. Till exempel ta handskar ur förpackning, sårvård, injektion och hantering av läkemedel
- » Efter orent arbete
- » Efter handtvätt

Tänk på!  
Handtvätt och  
handskar ersätter inte  
spritade händer

## **5. Fokuserad, pådrivande ledning och en aktiv patientsäkerhetskultur (Organisationskultur)**

Denna kombination bidrar till att forma en organisationskultur som prioriterar och främjar ett systematiskt kvalitetsarbete med hygien

- Ledningen har ett engagemang och tar ansvar för att nå uppsatta mål
- Styrande dokument (rutiner, anvisningar, riktlinjer) har tagits fram för att driva på en förändring
- Kontinuerliga utbildningsinsatser och informationsutbyten för medarbetare och chefer
- Mätningar av den vårdhygieniska standarden stärker en proaktiv och förbättringsorienterad inställning.

# Pågående arbete

- En pilot i vårdrelaterade urinvägsinfektioner (VUVI) på två korttidsenheter under 2024 har utmynnat i fortsatt förbättringsarbete vilket kommer att fortsätta under 2025
- Ett utbildningspaket har tagits fram gällande spol- och diskdesinfektorer. Därtill pågår en kartläggning av spol- och diskdesinfektorer inför framtagande av en långsiktig plan
- Inom FFS pågår ett arbete med arbetsgivarens ansvar att tillhandahålla arbetskläder och säkerställa arbetsklädernas hantering
- Huvudsamordnare i hygien ska ta fram ett förslag till beslut gällande att verksamheter som inte omfattas av föreskriften (SOF 2015:10), men ändå utsätts för risker för smitta, ska inkluderas inom ramen för föreskriften.

**Bildspelet är framtaget av:**

Teres Moeschlin

[teres.moeschlin@aldrevardomsorg.goteborg.se](mailto:teres.moeschlin@aldrevardomsorg.goteborg.se)

Huvudsamordnare i hygien